

Kerkdienst Janskerk: 8 januari 2017

Thema: driekoningen. Beeld: Madonna (Maria met kind)

Lezing: Mattheus 2,1-12

Voorganger: Thea Peereboom (gastvoorganger - katholiek)

Inleiding

Drie wijzen uit het Oosten, zo luidt de traditie, gaan op zoek naar een Koningskind, aan de hand van de sterren. Zij vinden het kindje Jezus, geboren op het veld, bij arme en liefdevolle ouders. Een kind van mensen, zoon van God. Met driekoningen vieren we de openbaring des Heren: Jezus laat zien aan de wereld wie Hij is, mensen vangen een glimp op van wie Jezus zal zijn. Wie is dat kindje dat gezocht en aanbeden wordt? Waardoor worden de wijzen zo geraakt dat zij op weg gaan? Dat zij door hun knieën gaan voor een kleine, arme baby? Wie of wat herkennen wij in dat kindje? Welke sterren geven ons de goede richting om te gaan? Maria bewaart al deze dingen in haar hart, zoals zij het kindje Jezus draagt in haar schoot en op haar arm. Zij laat hem vanaf die veilige plek de wereld inkijken, zodat wij Jezus kunnen zien, ons kunnen laten raken.

Overweging: Innerlijk licht

Soms heb je een flinke opmaat nodig om daar te komen waar het omgaat en wat je echt wilt laten horen. ....

In dit geval dan.... eerst een opmaat, een soort prelude.....

Mattheus, de evangelist waaruit wij hebben gelezen, schrijft uiterst sober over de geboorte van Jezus.

Hij begint eerst met de beschrijving van een lange geslachtslijst waarbinnen 'het komen van Jezus in de wereld' verstaan zou moeten worden.

Door deze stamboom past Jezus in de geschiedenis van Israël.

Zijn oorsprong wordt herleidt tot Koning David en aartsvader Abraham.

En zijn geboorte wordt in de lijn gezet van al die wonderbare geboorten in de Hebreeuwse bijbel vanaf Sara. Het hele geboorteverhaal van Mattheus is dus gemodelleerd naar de geschiedenis uit het eerste testament.

Modern gezegd: het zit boordevol Bijbelse reminiscentie

Allen bij Mattheus komen de 'wijzen' uit het oosten voor.

De wijzen, in de volksmond 3 Koningen, die in een wereld vol dreiging zich door de wonderbare ster geroepen voelen om hulde te brengen aan het nieuw geboren ruimhartige kind vol gerechtigheid.

Onderweg worden die wijzen geconfronteerd met een veelvoorkomend menselijke grondpatroon zoals in dit geval 'de angst' van Herodes die door dit nieuwe kind bang is zijn macht te verliezen.

In een aantal thematieken van het verhaal ademen oude bronnen mee.

- De wonderbare dolende ster die de wijzen het kind doet vinden, is een gebruikelijke kunstgreep in de Grieks-Romeinse wereld om de geboorte van een held aan te geven.
- De aanbidding van de Wijzen vergroot de mythische macht van het pasgeboren kind en duidt hem aan als goddelijk.
- In het bezoek van de mannen uit het Oosten wordt de voorzegging van Jesaja vervuld: 'Volken zullen opgaan naar uw licht'. De komst van het kind heeft dus een wereldwijde betekenis.

En de wijzen brengen goud en wierook en Mirre. Er zijn verschillende betekenissen die aan deze cadeaus kunnen worden gegeven.

Ik laat van elk cadeau één betekenis horen:

Goud is niet aan verandering onderhevig, daarom wordt van Jezus gezegd, dat Hij gisteren en heden en tot in alle eeuwigheid dezelfde is.

Wierook was destijds bepaald geen gebruiksartikel, het was iets bijzonders. Ook het leven van Jezus is bijzonder door de vredelievende beweging die hij heeft ingezet.

De mirre komt in het boek Exodus voor.

Met deze mirre zalfde het joodse volk de Ark des verbonds ritueel in.

Dit was het Allerheiligste stenen voorwerp waarin de leefregels als een verbond tussen Adonai en de mensen waren gegrift en werden bewaard.

Dat verbond in die ark, dat was als een fundament van de samenleving van toen.

Die mirre/zalf, van de Wijzen refereert aan de zalf waarmee de ark, het eerste verbond was ingesmeerd. Het is dan ook een passend symbool om uit te drukken dat het kind de gezalfde is, die de liefde, ruimhartigheid en gerechtigheid van het Oude/Eerste Verbond verder gestalte zal geven.

Een verbond dat verder gaat. De gezalfde, het kind, zal dit met zijn levenskracht vertegenwoordigen. Hij staat symbool als 'fundament' voor kansen voor een wereld om rechtvaardig te worden.

De drie wijzen hebben naast de herders en engelen een vertrouwde vaste plaats in de kerststal gekregen en de intimiteit in de stal is groot. De beelden hebben echter verschillende bronnen. De herders en de engelen komen in het Lucas evangelie voor en de wijzen in Mattheus.

De voorstelling in de kerststal is dus een combinatie van 2 evangelisten.

Maria, de moeder van Jezus wordt eigenlijk maar heel weinig in de evangeliën genoemd.

Zij komt slechts in het begin bij de geboorte voor en bij Lucas wordt zij meer genoemd dan bij Mattheus en bij Mattheus zwijgt zij zelfs en wordt zij alleen als moeder opgevoerd.

Als wij het hele gebeuren rond de Wijzen vanuit de ogen van Maria willen bekijken, en weet hebben van de combinatie van de twee evangelisten 'Lucas en Mattheus' in de kerststal, dan kunnen wij vandaag ook de vrijheid nemen om met die combinatie verder te gaan .

- In het geboorte verhaal van Lucas staat dat de engelen de herders van de geboorte op de hoogte stellen. Hierna gaan de herders meteen het kind bezoeken, en zij vertellen iedereen wat zij hebben gehoord. Maar Maria bewaarde al deze woorden, die overwegende in haar hart.

- Iets verder schrijft Lucas over het voorval in de tempel.

Op de terugreis van Maria en Jozef van het Paasfeest in Jeruzalem wordt Jezus als 12 jarige jongen vermist. Hij wordt overal gezocht en wordt na 3 dagen uiteindelijk in de tempel terug gevonden.

Jezus antwoordt dan eigengereid op de ongerustheid van zijn moeder 'wist je dan niet dat ik hier moest zijn'.

En weer schrijft de evangelist Lucas: *'zijn moeder bewaarde al deze woorden in haar hart'*.

En dan komen we nu na deze langgerekte opmaat bij het eigenlijke werk, waar het deze zondag omgaat:

Zou Maria de komst van de wijzen en de cadeaus die zij aan haar zoon gaven, zou zij dit hele gebeuren ook in haar hart hebben bewaard? Mattheus zegt hier niets over, maar wij, als voorbereidingsgroep kunnen ons dat wel voorstellen. Vooral ook, omdat de evangelist Lucas over het 'bewaren van woorden in je hart' gewag maakt op het moment dat Maria onbegrijpelijke en intense levenservaringen heeft.

En in dit geval, het bezoek van de wijzen, er is zoveel 'buiten de gangbare orde' wat er gebeurde, zoveel mysterievol en alles omvattendheid.

Met de woorden van Lucas nemen wij de vrijheid om te zeggen: Maria '*bewaarde alles in haar hart*'.

Judith Herzberg zegt in haar gedicht 'haar begrip is innen'.

U kunt het gedicht nog eens nalezen, het is in de liturgie opgenomen.

Claartje de Kruijff, een van de voorgangers van de oecumenische Dominicuskerk in Amsterdam schrijft in haar boek 'leegte achter de dingen' in het hoofdstuk waar het gaat over het omgaan met groter wordende kinderen:

Stel je voor dat je de angsten voor het onbekende en het gepieker in je hoofd naar je hart zou kunnen verplaatsen. Dat je de gedachtenrondjes waarin je je vastdraait kunt openbreken en ruimte kunt maken in je hart voor de dingen die je niet met je hoofd kunt begrijpen en oplossen.

Dit alles kun je in je hart laten rusten en rijpen. Als je de stap kunt maken tussen niet al te veel vrezen maar vooral de dingen in je hart bewaren, dan leef je uit vertrouwen.

Maria, de moeder van Jezus, ik denk dat zij gevoelsmatig uit dit vertrouwen leefde.

Waarschijnlijk is zij daarom voor veel vrouwen zo aards nabij. Wij kunnen ons zo met haar spiegelen, maar mannen ook....

Maria, in die tijd ....vrouw en arm, dan had je helemaal een ondergeschikte plaats in de samenleving.

Diep van binnen was Maria aangezegd dat haar kind 'de onderworpenen', (ook zij als vrouw) in hun knechtende ellende zou omhelzen en hun de naam weer terug zou geven. Zij droomde over een wereld waar 'de minste der mensen' verheven zouden worden. Dat er echte zuster en broederschap zou zijn en wereldburgers die elkaar tot hun recht laten komen.

De geschenken, die de Wijzen aan haar zoon gaven, drukten de betekenis van Jezus uit, die hij door zijn keuzes in zijn leven zou krijgen. En.... Maria, zij bewaarde al deze dingen in haar hart als een innerlijk licht.

Wat zou Maria vanuit dat innerlijk licht in haar opvoeding aan haar zoon hebben meegegeven? Welke bagage wilde zij hem niet onthouden? Welk geschenk zou zij stilletjes in zijn broekzak hebben gestopt, zodat hij het altijd bij zich zou dragen en er aan herinnerd zou worden?

En dan.....wat willen wij meegeven aan mensenkinderen, onze mensenkinderen in de breedste zin van het woord?

Waar dromen wij over?

Dromen die ons boven beperktheid en bepaaldheid uittillen.

Welke zijn dat?

Zouden wij de betekenis daarvan in een geschenk kunnen uitdrukken?

Wat zouden wij dan aan elkaar, vanuit ons innerlijk licht, willen geven?

Welk geschenk?

Gedicht 'bij een foto' Judith Herzberg

*Zij hoort, het hoofd leeg,
wat hij weet over leven.
Zijn verhaal houdt zij heel
door niet te sorteren.*

*Zijn woorden laat zij rustig binnen
zij komt uit de kalmte
uit de kalme kindertijd
haar begrip is innen.*

*Met de ernst van een kind
dat alles neemt; tegenslag, pijn
omdat het er nu eenmaal is
en zij met het begin begint
geen eindpunt nog inzicht.*

*Zijn verhaal houdt zij gaaf
door niets te herkennen, er
niets tegenover te stellen
dat lijkt en toch niet lijkt.....*

.....